

SAVUNUCULUK ATÖLYESİ BİLGİ NOTU

TANIMLAR, ETİMOLOJİ, KAVRAMLAR VE İLKELER

Etimoloji

Advocate

(Mesleği mahkemelerde davaları savunmak olan kişi) – Roma Hukuku

Avocat (french)

Avukat, sözcü

Advocatus (latin)

Yardım etsin diye çağrılan, avukat, dava vekili

Ad + vocare (latin)

Çağrıda bulunan (şahit veya danışman olarak)

Vocem (latin)

Dile getirmek

Tanımlar

- Başka insanların karşısında bir fikri savunmak veya önermektir.
- Önemli bir konuya ilişkin görüş bildirmek, bir topluluğun veya genel olarak toplumun bu konuya dikkatini çekmek ve karar alıcıları çözüme yönlendirmektir.
- Herhangi bir örgütün/kurumun politikalarını, pozisyonunu veya programlarını değiştirmeye yönelik eylemlerdir.
- İnsanların, kendi hayatlarını etkileyen karar alma süreçlerine katılması sürecidir.
- Savunuculuk, STÖ'lerin ortak bir çıkar için herhangi bir kamu politikasını etkileme girişimidir.
- Karar vericileri etkileyerek, yasaları veya politikaları toplumdan dışlanmış kesimler lehine değiştirmek için, bilgiyi stratejik olarak kullanma sürecidir.
- Savunuculuk, politika veya yasa değişiklikleri talep etmeyi veya yapılan değişikliklere katkıda bulunmayı amaçlar.
- Savunuculuk, örgütlü yurttaş gruplarının, devlet yetkililerini, uluslararası örgütleri ve diğer güçlü aktörleri ikna ederek ve üzerlerinde baskı oluşturarak kamu politikaları ve programlarının geliştirilmesi ve uygulanması süreçlerini etkileme girişimleridir.

Yaklaşımlar

Kamu çıkarları için savunuculuk, özellikle yasalarda değişiklik amaçlar. Lobiciler ve medya uzmanları gibi profesyonellerle yürütülen, büyük ölçekli kampanyalar düzenlenen, geniş kamu çıkarları için kamu kaynaklarını yönlendirmeyi amaçlayan savunuculuk yaklaşımıdır.

Örnek: Uluslararası Af Örgütü, Greenpeace

İnsan merkezli savunuculuk ise, politikanın bir uzmanlık alanı olmadığı fikrinden hareketle, özellikle yoksul ve toplum dışına itilmiş kişilerin, hayatlarını doğrudan etkileyen konularda politikaları etkileyebilmeleri için güçlendirilmesini amaçlar.

Örnek: Jubilee 2000 Kampanyası

Katılımcı savunuculuk ise demokratik yönetişimin, devletler kadar vatandaşların da görevi olduğu fikrinden hareketle, sivil toplumun farklı kesimlerini karar alma süreçlerine dahil ederek, kamusal alanın ve yurttaşlığın sınırlarını genişletmeyi hedefler.

Örnek: Yolsuzluğun önlenmesine ilişkin daha fazla şeffaflık ve hesap verebilirlik sağlanmasına yönelik katılım mekanizmaları geliştirilmesini hükümetten talep eden bir savunuculuk faaliyeti

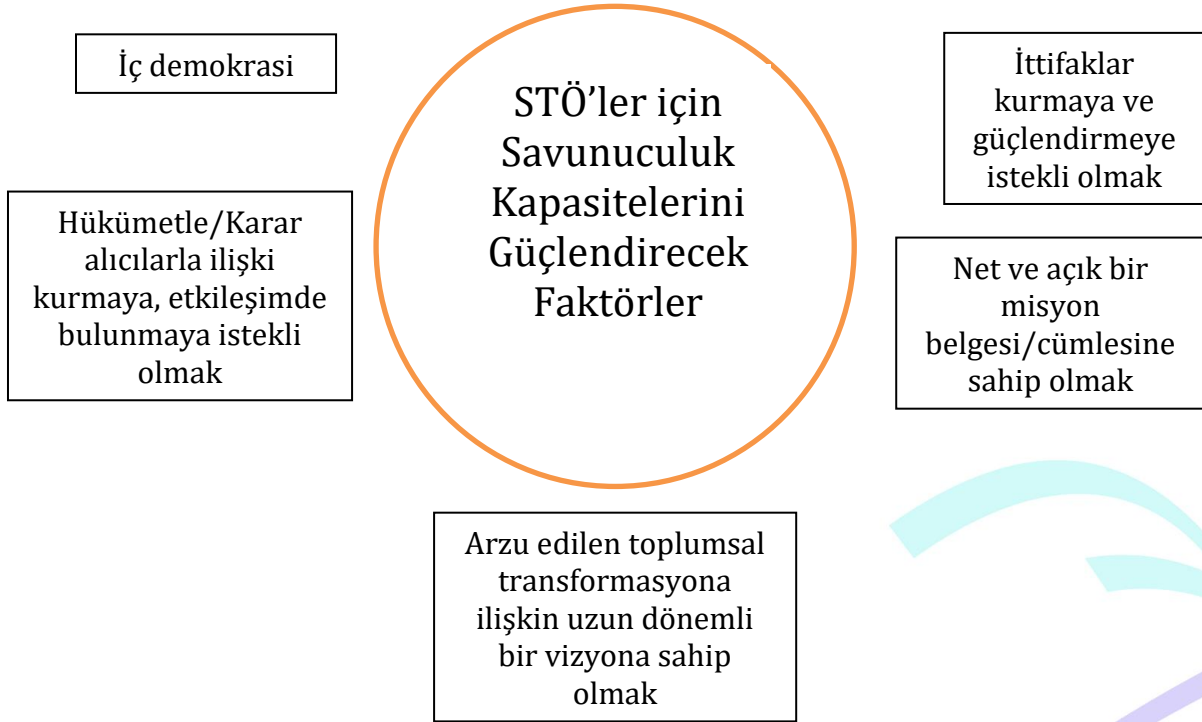
Yurttaşlık ve hak temelli savunuculuk, yurttaşlığın bir haklar ve sorumluluklar alanı olmasından hareketle, varolan hakların korunması ve haklar alanının oluşan ihtiyaçlara göre farklı gruplar için genişletilmesi ve iyileştirilmesi için yapılanları kapsar. Bu yaklaşım, yasalar ve bu yasaların uygulanması kadar, ele alınan sorunla ilgili olarak toplumdaki yerleşmiş değerler ve kültürü de göz önünde bulundurur.

Savunuculuk Faaliyetlerinde STÖ'lerin Olası Roller

- **Denetleyici** olarak STÖ'ler, tespit ettikleri sorunla ilgili politikaları sürekli izlerler.
- **Savunucu** olarak, örgütler sorunla ilgili öneriler geliştirirler ve bu önerilerin hayata geçirilmesi için faaliyetler yürütürler.
- **Hizmet sağlayarak** savunuculuk yapmak üzere, örgüt ele aldığı sorun ile ilgili çözüm geliştirerek, bu çözümü küçük ölçekte uygulayabilir. Bu şekilde ürettiği modelin daha geniş ölçekte (yerel, ulusal veya uluslararası) yaygınlaştırılması için yürüteceği faaliyetler de hizmet sağlayarak savunuculuk faaliyetleri yürütmek olarak tanımlanabilir.

Savunuculuk Faaliyetlerinin Başarısına Etki Eden Faktörler

Savunuculuk için Temel Gereklilikler

- Devlet kurumlarının nasıl çalıştığına ilişkin bilgi
- Bilgi Yönetimi
- Eğitim/Öğrenim fırsatları
- Grup içinde net ve açık anlaşmalar
- Politik ortama/duruma dair bilgi ve kavrayış
- İnsan ve finansal kaynakların varlığı

Savunuculuk Adımları/İlkeleri

1. Sorunun belirlenmesi ve analizi
2. Savunuculuk hedeflerinin belirlenmesi
3. Karar-alma alanının belirlenmesi
4. Etkide bulunma kanallarının analizi
5. SWOT analizi yapılması
6. Savunuculuk Stratejisinin tasarlanması
7. Eylem Planının hazırlanması
8. Sürekli değerlendirme yapılması

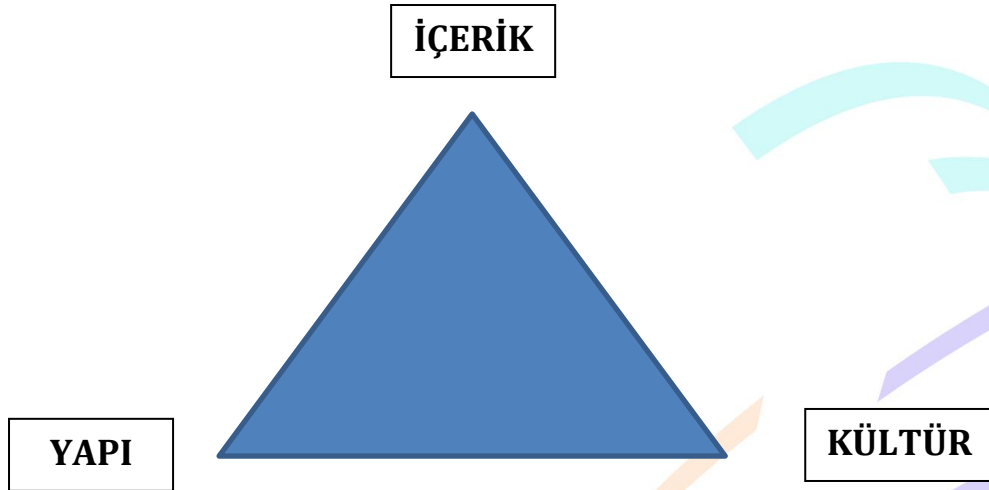
Sorun Analizi

Öncelikle ele alınan sorunun analiz edilmesi gerekir. Sorunu analiz ederken ve strateji geliştirirken amaç:

- Yasa ve politikaların bir sorunun oluşmasına nasıl yol açtığını ve o sorunun çözümüne nasıl katkıda bulunduğunu ve
- Analizi ve haritalamayı tamamlamak için gerekli olan bilgi eksikliklerini belirlemektir.

ÜÇGEN ANALİZİ

Bu analize göre ele alınan sorun, içerik, yapı ve kültür gibi üç farklı yönden incelenir.

İçerik, ele aldığınız sorun ile ilgili olan yasalar, politikalar ve bütçelerdir.

Örneğin: Kadına yönelik şiddet sorununu çözmeye çalışan bir örgüt için, bu tür şiddeti suç kabul eden yasalar yok ise çözümün bir parçası da böyle bir yasanın kabul edilmesidir. Bu konu ile ilgili bir politika veya yasa var olsa da, uygulayacak kurum yoksa veya yeterli bütçesi yoksa

bunlar da sorunun parçalarıdır. Dolayısıyla içerik, sadece yasaları değil, varolan yasaları uygulayacak kurumları ve bütçeleri de analiz etmemizi sağlar.

Aşağıdakilere benzer sorular sorabilirsiniz:

- Soruna bir grubun çıkar ve haklarını diğerlerine karşı koruyarak katkıda bulunan bir politika veya yasa var mı?
- Seçtiğiniz konu ile ilgili özel bir yasa veya politika var mı?
- Hükümet bu kanun veya politikanın uygulanması için yeterli bütçe ayırmış mı?

Yapı ise bir politika veya yasanın uygulanması için var olan resmî ve gayiresmî mekanizmaları kapsar. Bu mekanizmalar arasında polis, mahkemeler, hastaneler, bakanlıklar, tarım, eğitim ve sağlık programları sayılabilir. Yapı ile ilgili analiz yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde hükümetler, STK'lar ve iş çevrelerini de kapsayabilir.

Örneğin: Kadına yönelik şiddet örneğinde, mahkemeler bu konuyla ilgili yasayı tam olarak uygulamyorsa sorunun bir parçasıdır.

Aşağıdakilere benzer sorular sorabilirsiniz:

- Polis ve mahkemeler bu yasayı eşit olarak uyguluyor mu?
- Mahkemeler, ırk, din, cinsiyet veya sınıf gözetmeksizin sorunlara çözüm bulunmasını sağlıyor mu?
- Yasal sistem, pahalı, yozlaşmış veya bazı kesimlerin erişimine kapalı mı?
- Yasal sistemden eşitçe yararlanılabilmesi için ek hizmetler var mı? Bunlara ulaşılabilir mi?
- Varolan programlar veya sağlanan hizmetler bazı kesimleri dışlıyor mu?
- Politikaların uygulanmasını hükümet veya hükümet dışı bir kurum izliyor mu?

Kültür ise kişilerin bir konuyla ilgili algılarını şekillendiren değerler ve davranışlarının analizini kapsar. Değerler ve davranışlarda, diğer etkenlerin yanısıra, din, adetler, sınıf, toplumsal cinsiyet, etnisite ve yaş da rol oynar. Kadına yönelik şiddet ile ilgili yasalar ve uygulamalarla ilgili olarak, şiddet gören kadınların bu yasalar hakkında bilgisinin olmaması sorunun bir parçasıdır. Dolayısıyla, politikalar ve yasalar hakkında bilgi eksikliği de sorunun analizinin kültürel boyutunun bir parçasıdır.

Aşağıdakilere benzer sorular sorabilirsiniz:

- Soruna katkıda bulunan siyasi / sosyal değer veya inançlar var mı?
- Kültürel inançlar temel haklarla çelişiyor mu?
- Kadınlar ve erkekler haklarını biliyorlar mı? Haklarını kullanabiliyorlar mı?
- Aile ve sosyal baskılar kişilerin sorunlarına adil çözümler bulmalarına engel oluyor mu?

ÖRNEK:

Sorun: Kırsal alanda yaşayan kadınlar küçük işletmeler kurabilmek için kredi alamıyorlar.

İçerik:

- Kanuna göre, verilen kredi kadar, bir sabit gelir veya malın (teminat) olması gerekiyor.
- Bu durum, düşük gelirlili kadınların kredi almalarını engelliyor.
- Ekonomik haklar anayasa tarafından desteklenmiyor.
- Yoksul kadınlara yönelik herhangi bir devlet politikası yok.
- Yüksek faizli krediler için herhangi bir düzenleme yok.

Yapı:

- Kredi veren kuruluşlar bir erkek akrabanın kefil olmasını istiyor, çünkü kadınlar bağımsız üreticiler olarak kabul edilmiyorlar.
- Hükümetin ve bazı STK'ların sağladığı küçük ölçekli kredi programları erkeklere yönelik oluyor çünkü her ikisi de erkeği aile reisi olarak görüyor.
- Düşük gelirlili kişiler, tersini gösteren kanıtlara rağmen iş çevrelerinde kötü yatırımcı olarak algılanıyor.
- Küçük işletme eğitimleri birçok yoksul kadının katılabileceğinden daha pahalı oluyor. Kadınlar bu kurslara katılmak için vakit bulamıyorlar.

Kültür:

- Kadınlar kendi adlarına mal sahibi olamıyorlar çünkü bu kabul gören bir davranış değil. Kadına erkeğin bakması gerektiğine inanılıyor.
- Kadınlar kendilerini üretici olarak görmüyorlar. Gelirleri genelde eşleri tarafından kontrol ediliyor. Kadınların gelirleri genelde okul ve yemek gibi sabit olmayan giderleri kapsarken, erkeğin geliri, ev veya motosiklet gibi mallar için harcanıyor. Bankanın istediği teminatı kadınlar gösteremiyorlar.
- Kadınlar sürdürülebilir işler yapamaz ve bu işlerle ilgilenenmiş gibi algılanıyorlar.
- Yoksul kadınlar becerikli olmalarına rağmen işi kazançlı hale getirebilecek olan muhasebe gibi teknik konuları içeren bir eğitime sahip değiller.

Çözümler / Savunuculuk Hedefleri

Üçgen analizinde sorun olarak tanımlanan her noktaya bir çözüm önerisi geliştirilerek sorunun bütüncül çözümü ile ilgili öznel bir harita çıkarılmış olur.

- Ele alınan sorun ile ilgili olarak **içeriğe** yönelik çözümler yeni politika, yasa, bütçe oluşturmak veya varolan yasa, bütçe ve politikadaki değişiklikler olabilir.
- **Yapıya** yönelik çözümler arasında ise polis ve hakim gibi yasa uygulayıcıları için eğitimler düzenlemek, önyargılarının eşitsizlik yarattığının farkına varmalarını sağlamak sayılabilir. Bunların yanısıra ayrımcılığa yol açan kararlara yaptırımlar uygulanmasını sağlamak veya sosyal programların dışlanmış kesimleri kapsamaları gibi konuları içerebilir. Ayrıca belirlenen konularla ilgili olarak devletin veya şirketlerin hesap verebilirliklerini takip etmek de yapı ile ilgili çözüm önerileri arasında sayılabilir.
- **Kültüre** yönelik çözümler ise kamuoyunu, haklar veya hak ihlalleri konusunda bilinçlendirmeyi, eşitsizlik yaratan kurum ve yasaları etkileyebilmek için eylem grupları kurulmasını içerebilir.

ÖRNEK:

Sorun: Kırsal alanda yaşayan kadınlar küçük işletmeler kurabilmek için kredi alamıyorlar.

İçerik:

Teminat için istenen miktarı düşürmek için bankacılık yasalarında değişiklik yapılması.

Yapı:

Kredi veren kuruluşları düşük gelirliler kimselerin, özellikle kadınların, ihtiyaçları konusunda eğitmek. İş eğitimi programları ile ihtiyacı olan kadınları desteklemek.

Kültür:

– Kamuoyunu kadınların birey olarak rolleri hakkında bilinçlendirmek;
– Medyayı kullanarak kadınların ekonomiye olan görünmez katkılarını kamuoyuna göstermek;
– Küçük ölçekli üreticilerden oluşan bir birlik kurarak bankacılık ve kadınların iş dünyasına girişleri ile ilgili yasalar üzerinde çalışmak.

Belirleyeceğiniz strateji üçgen analizinde önerdiğiniz her üç yöndeki öneriler arasından yapacağınız bir seçimle oluşacaktır. Örneğin, kadına yönelik şiddet sorunuyla ilgilenen bir örgüt, uzun dönemde şiddetin ortadan kalkması amacıyla, kısa dönemde şiddetin azalması için yasal değişiklikler talep etmeyi (**içerik**), bu değişikliklere paralel olarak da hakim ve savcılarını eğitmeyi (**yapı**) ve medya aracılığı ile kadınları bilinçlendirmeyi (**kültür**) tercih edebilir. Bu, örgütün savunuculuk stratejisini oluşturacaktır.

Bilgi Toplama Planı

Savunuculuğun bilginin stratejik kullanımı olduğunu unutmayın. Üçgen analizini ve çözüm önerileriniz üzerine çalışırken, etkin bir savunuculuk stratejisi tasarlayıp yürütebilmek için eksikliğini hissettiğiniz bilgiye erişmek için bir planlama yapılması yerinde olacaktır. Aşağıdaki tabloyu kullanarak, bilgi toplama planı yapabilirsiniz.

Edinmeniz gereken bilgi	Kaynak Kimden? Nereden?

Öğrenilmiş Dersler 1

Nasıl daha kesin ve belirgin savunuculuk önerileri/hedefleri geliştirebiliriz?

- Genel
- Soyut
- Akıl karıştıran ve sübjektif/öznel
- Hedefi birisi değil herkes olan
- Gerçekleşemeyecek kadar geniş ve kapsamlı olan

HEDEFLERDEN KAÇININ!

- Belirgin/Somut
- Spesifik ve kesinlik içeren
- Net, açık ve objektif
- Gerçekçi
- Karar alma gücü olan kişi veya kişileri doğrudan hedefleyen
- Ne istendiği açık olan
- Erişilebilir

HEDEFLERDEN KAÇININ!

Öğrenilmiş Dersler 2

- Tek bir hedefe/çözüme odaklanın, uzun talep listeleri savunuculuk önerisi olamaz
- Önerilerinizi/hedeflerinizi spesifik ve açık şekilde belirleyin. Genel öneriler yoruma açık olur ve farklı şekilde yorumlanabilirler ve sorunu çözmeyebilirler.
- Katılım için mekanizmaların, yolların mevcut olmasını sağlamaya çalışın.
- O konuda karar alma gücü olan kişi veya gruplara yönlendirin.
- Önerinizi/hedefinizi/talebinizi açıklamadan önce danışma süreçleri yürütün.
- Önerinizin/hedefinizin sorunu çözecek olduğundan emin olun ve bunu kanıtlayabilecek bilgi/veriyi elinizde bulundurun.

Paydaş Haritası / Müttelikler ve Muhalifler

Aşağıdaki gruplar/kurumlar hemen her savunuculuk girişiminin temel paydaşlarıdır:

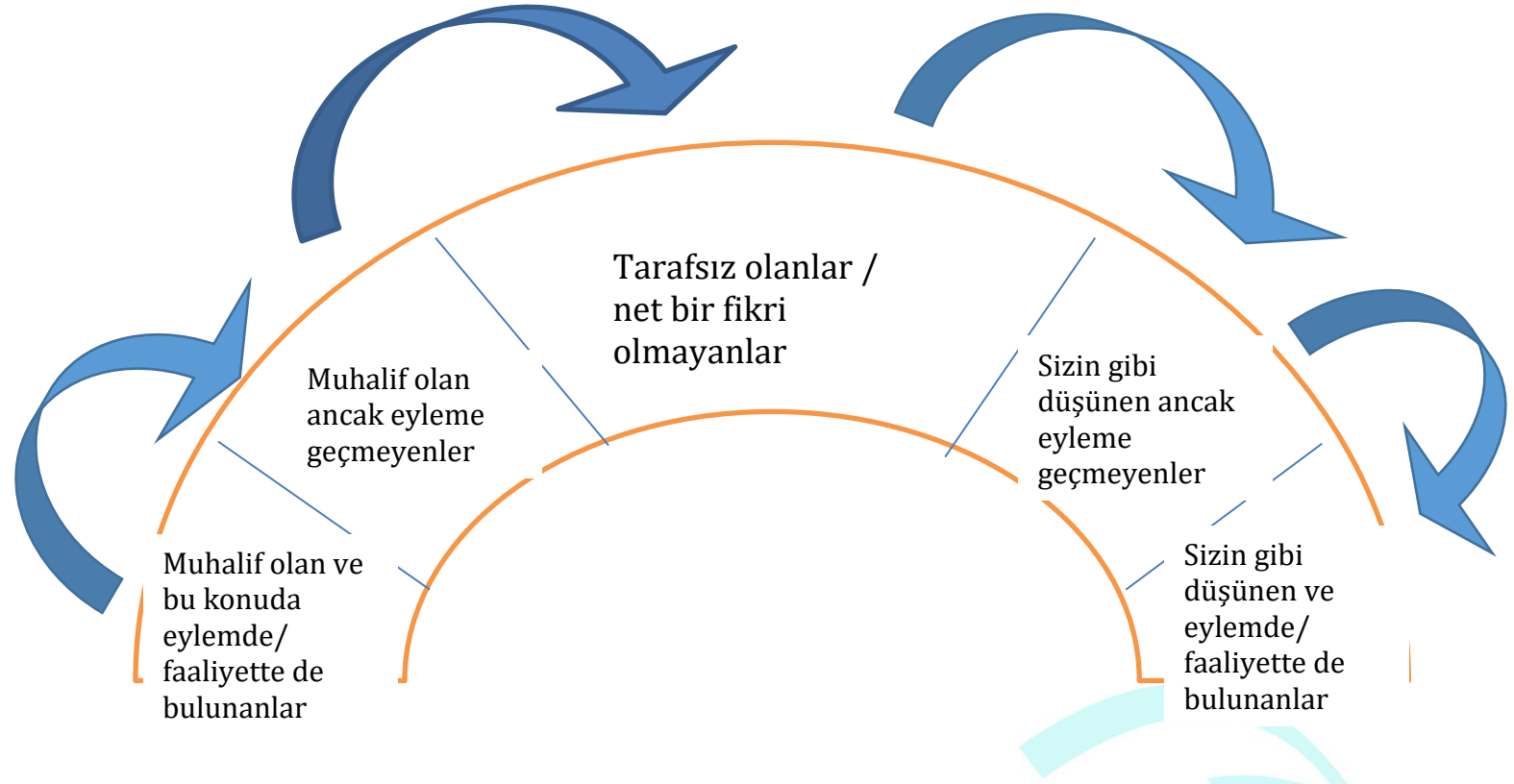
- Devlet: Cumhurbaşkanı, başbakanlar, hükümet, yerel yönetimler, karar alma pozisyonundaki devlet görevlileri, muhtarlar, vb.
- Akademi: Üniversiteler, akademisyenler, bilim insanları, araştırmacılar
- Sivil Toplum: sivil toplum örgütleri, siyasi partiler, sendikalar, yurttaş grupları, vb.
- Medya: gerek geleneksel gerekse sosyal medya kurumları, bireyler, yurttaş gazetecileri, vb.
- İş Dünyası: şirketler, odalar, vb.

Savunuculuk önerinizi/hedeflerinizi gerçekleştirmek için bu grupların içindeki mütteliklerinizi ve muhaliflerinizi iyi tespit etmeniz çok önemlidir. Aşağıdaki tabloyu bu çalışmayı yapmak için kullanabilirsiniz, mümkün olduğunda detaylı yaparsanız daha etkin olabilirsiniz. Örneğin genel kurum isimleri yazmaktansa, o kurumdaki kişilerin ismini yazın.

Devlet / Merkezi, Yerel	Sivil Toplum	Akademi	İş Dünyası	Medya

Bu listede yazdığınız kişi ve kurumları müttefikler ve muhalifler yelpazesine yerleştirmeniz, savunuculuk stratejinizi netleştirmek için yararlı olacaktır. Yelpazenin tamamen zıt ucunda yer alan, yani hem sizinle muhalif olan ve bu konuda da etkin eylemde bulunanları değiştirmek ve dönüştürmek çok uzun zaman ve emek gerektirir. En etkin olabilecek yöntem, her bir grupta yer alan kişi ve kurumların sizin bulunduğunuz noktaya doğru bir adım gelmelerini/yaklaşmalarını sağlayan faaliyetler/hedefler olabilir.

Öğrenilmiş Dersler

- Analizinizi savunuculuk yapacağınız öneriniz/hedefinize spesifik olarak yapın
- Etkileme gücü farklı kaynaklardan edinilebilir
- Siyasi iklimde/ortamdaki değişikliklerde analizinizi yeniden gözden geçirin
- Objektif, güncel ve doğru/geçerli bilgiyi kullanın
- Eğer boşluklar, eksik bilgiler varsa araştırma yapın ve görüş alın
- Kimi özel savunuculuk önerileri/hedefleri için "geleneksel düşmanlar/muhalifler" bazen müttefiklere de dönüşebilir; böyle durumları değerlendirmeyi atlamayın!

Savunuculuk Araçları

Temel savunuculuk kategorileri aşağıdakilerdir:

- Lobicilik
- Örgütlenme
- Eğitim ve Farkındalık Artırma
- Basın/Medya çalışmaları
- Mobilizasyon

Savunuculuk stratejiniz dahilinde tüm kategorileri içeren bir yöntem izlemeniz en doğrusu olacaktır. Ancak kimi savunuculuk hedefleri/önerileri bunlardan sadece bir veya iki tanesini kullanmanızı gerektirebilir. Örneğin, kimi kırılğan grupların hakları için yürütülen bir çalışmada, toplumda karşı tepkilerin güvenlik riski, hatta politik liderler üzerine olumsuz baskı oluşması riskini barındırıyorsa, bu durumda belki de sadece lobicilik ve eğitim veya lobicilik ve örgütlenme tercih edilebilir.

Araç / Metot	Olası Faaliyetler
Lobicilik	Karar-alıcıya doğrudan ziyaret Başka etkili aktörlerle karar-alıcı ziyareti Etkilemek için enformel yöntemler (akşam yemekleri, akrabalarla ilişkiler, vb.)
Örgütlenme	Protesto toplantıları Toplantılar Liderlik atölyeleri Ev ziyaretleri Eğitimler Örgütsel güçlendirme Koalisyon oluşturma Çalışma grupları/komisyonları oluşturma Koordinasyon toplantıları
Eğitim ve Farkındalık	Araştırma Forumlar Atölyeler Seminerler Yayınlar Popüler tiyatro gösterileri Ev ziyaretleri Sanatsal festivaller Yurttaşlık eğitimi kampanyaları
Basın/Medya Çalışmaları	Basın toplantıları Röportajlar

	Paralı ilanlar Editör ziyaretleri Makaleler Editöre özel mesaj Araştırmacı gazetecilik Gazetecilerle ilişki geliştirmeye yönelik faaliyetler (kahvaltılar, kokteyller, vb.)
Mobilizasyon	Grevler Gösteri yürüyüşleri Belirli bir yerde sembolik nöbetler Flash-mob Oturma nöbetleri

Savunuculuk Eylem Planı

Yukarıdaki tüm aşamaları bitirdiğinizde, artık savunuculuk çalışmanızı detaylı olarak hayata geçirmeye son bir aşama kaldı demektir. Stratejinizi somut bir eylem planına dökmek. Aşağıdaki tabloyu bu çalışmanız için kullanabilirsiniz:

Hedef/Öneri 1:					
Faaliyet	Hedef Kişi(ler) / Gruplar / Kurumlar	Sonuç / Gösterge	Sorumlu kişi	Tarih/ Zaman	Kaynaklar
Hedef/Öneri 2					
Hedef/Öneri 3:					

ÖĞRENİLMİŞ DERSLER

- Planlama grubu küçük fakat temsili olmalıdır.
- Güçlü ve zayıf yanlar dikkate alınmalı ve sürekli gözden geçirilmelidir.
- İşler/görevler farklı birkaç kişiye dağıtılmalıdır.
- Her bir faaliyet için gösterge belirlenmelidir.
- Faaliyetlerin yapılacağı tarih net belirlenmeli ve faaliyetlerin mantıksal bir zaman planı / sırası içerdiğinden emin olunmalıdır.
- Komisyonlar belirlenmeli ve sorumlulukları netleştirilmelidir.
- Üyelerin arkalarında örgütsel destek olduğundan emin olunmalıdır.
- Plan yazılıp tüm üye/ortak örgütlerle paylaşılmalıdır.
- Gerekli kaynakların geliştirilmesine dikkat edilmelidir.

KAYNAKLAR

SAVUNUCULUK VE POLİTİKALARI ETKİLEME, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları
<http://stk.bilgi.edu.tr/media/uploads/2015/01/31/SAVUNUCULUK.pdf>

STK'LAR İÇİN SAVUNUCULUK REHBERİ, STGM
<http://panel.stgm.org.tr/vera/app/var/files/s/a/savunuculuk.pdf>

MANUAL FOR FACILITATORS OF ADVOCACY TRAINING SESSIONS, WOLA & CEDPA
http://www.wola.org/sites/default/files/downloadable/Advocacy%20Training/past/manual_complete.pdf

